

Ett liberalt lyft för norra Sverige

Sedan de nordligaste delarna av Sverige i praktiken blivit en del av det svenska riket i slutet av 1500-talet har de varit ovärderliga för resten av landet. De ekonomiska banden har successivt blivit allt starkare. Först kom pälshandeln. Sedan, under århundradenas lopp, skogen, malmen och vattenkraften vars exploatering har inneburit att denna del av landet sedan länge svarar för en betydligt större del av Sveriges exportintäkter än dess andel av befolkningen.

Men just nu skapar stora förändringar i vår omvärld särskilda och helt nya möjligheter för norra Sverige. Norra Sverige har råvarorna, energin, industrin, universiteten och kompetensen. Nu finns möjligheten att ta nästa steg. Mer av kunskapen, förädlingen, innovationerna och de nya företagen behöver också skapas här.

Stora omvärldsförändringar har på kort tid skapat helt nya förutsättningar för människor och företag i norra Sverige. Hur de förutsättningarna förvaltas är inte ett regionalt särintresse. Det handlar om Sveriges tillväxt, konkurrenskraft, klimatomställning och säkerhet. Politikens uppgift är att ge människor och företag friheten och förutsättningarna att ta vara på möjligheterna. Det finns fog att säga: ”norra Sveriges tid är nu”.

Tre omvärldsförändringar är särskilt viktiga.

Klimatomställningen

Omställningen bort från fossila bränslen skapar en enorm efterfrågan på sådant som norra Sverige har särskilt goda förutsättningar att bidra med: fossilfri el, mineraler, skogsråvara, avancerad industri och världsledande kunskap inom bland annat metallurgi och gruvteknik.

Det skapar möjligheter till nya investeringar, företag och arbetstillfällen. Men möjligheterna blir verklighet först om det finns tillräckligt med kreativitet, kompetens och infrastruktur. Målet ska inte bara vara att utvinna och producera mer, utan att mer av råvarorna förädlas i norra Sverige. De genombrott som sker inom forskningen ska i högre grad kommersialiseras här så att mer av värdeskapandet stannar i norra Sverige.

Ett nytt säkerhetsläge

Rysslands anfall på Ukraina och Sveriges medlemskap i Nato har förändrat norra Sveriges strategiska betydelse. Även Kinas globala intressen, bland annat för Arktis, finns med i bilden. Totalförsvaret byggs ut, militära förband förstärks och Sverige behöver kunna ta emot och transportera allierade förband.

Det kräver investeringar i bland annat vägar, järnvägar, flygplatser, energi och digital infrastruktur. Investeringar som stärker försvaret kan samtidigt göra vardagen enklare och förbättra företagens konkurrenskraft. Sveriges Natomedlemskap gör de öst–västliga förbindelserna än viktigare, både inom Sverige och till Norge och Finland.

Artificiell intelligens och annan ny teknik

Artificiell intelligens och annan ny teknik förändrar ekonomin och arbetsmarknaden kraftigt. Norra Sverige har tillgångar som blir allt viktigare i den utvecklingen som fossilfri el, mark, forskning och tekniskt kunnande. Samtidigt ska norra Sverige inte bara leverera el, mark och kylning till datahallar. Etableringarna ska också skapa lokalt mervärde genom arbetstillfällen, innovationer och nya produkter och tjänster.

Ny teknik och AI-lösningar som vi nu inte ens kan föreställa oss, ska också användas för att överbrygga långa avstånd och förbättra människors tillgång till utbildning, vård och service.

Norrlands guld ska vara kunskap

Norra Sveriges viktigaste tillgång finns inte under marken eller i älvarna. Den finns hos människorna som bor, studerar, forskar och arbetar här. När norra Sverige växer och arbetsmarknaden förändras måste utbildningssystemet hänga med. Från den lilla byskolan till universitetens spetsforskning ska norra Sverige erbjuda utbildning av hög kvalitet och den kompetens som krävs för framtidens jobb.

1. FÖRSTATLIGA SKOLAN OCH GE NORRA SVERIGE EN MER RÄTTVIS SKOLFINANSIERING

Staten ska ta över huvudansvaret för skolan och fördela resurser efter elevernas behov och skolornas faktiska förutsättningar. Elevers utbildning ska inte avgöras av kommunens skattekraft eller postnummer. Målet är högst 20 elever per klass i lågstadiet, samtidigt som finansieringen måste ta hänsyn till de särskilda förutsättningarna för små skolor och små elevunderlag.

2. SÄKRA BRA SKOLOR ÄVEN DÄR ELEVUNDERLAGET ÄR LITET

Små skolor ska i fler fall kunna finnas kvar där avstånden är långa och vara en del av en likvärdig svensk skola. En skolnedläggning ska inte bedömas enbart utifrån kostnaden per elev, konsekvenserna av längre skolresor och förutsättningarna att erbjuda undervisning av hög kvalitet måste också vägas in.

3. GENOMFÖR ETT STATLIGT LÄRARLÖNELYFT

Norra Sverige måste kunna konkurrera om Sveriges bästa lärare. I dag tjänar en högstadielärare i norra Sverige i genomsnitt omkring 2 300 kronor mindre i månaden än en högstadielärare i söder. Liberalernas nationella satsning på högre lärarlöner är särskilt viktig för att rekrytera och behålla behöriga lärare där lärarbristen är stor.

4. BYGG VIDARE PÅ NORRA SVERIGES UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Norra Sverige har redan forsknings- och utbildningsmiljöer av nationell och internationell betydelse. Bygg vidare på styrkorna vid Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, Mittuniversitetet, SLU och Högskolan i Gävle och skapa starkare incitament för samarbete mellan lärosäten, näringsliv och offentlig sektor. Norra Sverige ska kunna bygga ännu fler internationellt ledande forsknings- och innovationsmiljöer inom områden som AI, life science, rymd, mineral- och gruvteknik, energi, skog och biomaterial.

Stärk samtidigt kopplingen till näringslivet så att mer forskning leder till innovationer, nya företag, nya jobb och att de jobb som tillkommer verkligen kan besättas med personal med rätt kompetens. Testbäddar och innovationsupphandling ska göra det lättare för nya lösningar att ta steget från forskning till marknad.

5. UTBILDA FÖR JOBBEN SOM VÄXER FRAM I NORRA SVERIGE

Norra Sveriges växande industri och välfärd behöver fler människor med rätt kompetens. Bygg ut yrkeshögskolan och den nya nationella yrkesutbildningen inom bristyrken, från industri och energi till vård och omsorg, och stärk kopplingen mellan yrkesprogrammen och arbetslivet. Samtidigt ska fler spetsutbildningar utvecklas inom områden där norra Sverige har särskilda styrkor, som rymd, gruvteknik, energi och avancerad industriteknik. Från yrkesutbildning till akademisk spets ska utbildningarna möta den nya arbetsmarknad som växer fram i norra Sverige.

Universiteten är därtill en av norra Sveriges viktigaste vägar till inflyttning. Många unga flyttar redan norrut för att studera och ska mötas av en arbetsmarknad och ett samhälle som

gör det attraktivt att stanna efter examen. Fler studenter ska kunna gå från utbildning till sitt första kvalificerade jobb i den region där de utbildat sig.

6. GÖR DET LÄTTARE ATT FLYTTA DIT JOBBEN FINNS

Norra Sveriges kompetensbrist kan inte lösas enbart genom att utbilda dem som redan bor här. Fler människor behöver också kunna flytta dit jobben finns. För den som är arbetslös kan kostnaderna för att flytta och etablera sig på en ny ort vara ett hinder för att ta ett arbete. Därför bör ett träffsäkert flyttstöd göra det lättare att ta steget till ett jobb i en annan del av landet.

Den ganska stora grupp som studerar vid norrländska högskolor på distans är av intresse i detta sammanhang. Även om de haft sitt boende långt borta har de knutit band med en institution, ofta gjort några besök på campus och lärt känna några lärare. Särskilda informationsinsatser, kompletterade med det nämnda flyttstödet, bör riktas mot denna grupp.

Det ska också bli enklare att bygga ett liv där jobben växer fram. Bostäder, bra skolor, fungerande kommunikationer och möjligheter för medföljande att hitta arbete är en del av kompetensförsörjningen. Norra Sverige ska vara en plats dit människor kommer för att studera eller arbeta och sedan väljer att stanna.

Långa avstånd ska inte begränsa friheten

Att bo långt från en stad eller större tätort ska inte innebära att möjligheterna till ett bra liv inte står till buds. Avstånden och befolkningsutvecklingen kan inte trollas bort, men politiken kan minska negativa konsekvenserna. Det ska gå att leva bra, arbeta och driva företag i hela Sverige. Norra Sveriges långa avstånd ställer andra krav på vägar, vård, trygghet och offentlig service än i tätbefolkade delar av landet.

1. SÄTT EN LÄGSTANIVÅ FÖR STATENS NÄRVARO

Staten ska finnas över hela landet. Polisen, statliga servicekontor och annan grundläggande statlig service måste vara tillgänglig också utanför de större städerna. Fler poliser och därmed högre polisiär närvaro tillsammans med att mindre orter ska kunna erbjuda lokala servicepunkter där fullskaliga kontor inte är rimliga skapar trygghet. Digital service ska komplettera, inte helt ersätta, statens närvaro i hela landet. Nya former för lokal samverkan ska också göra det lättare att upprätthålla grundläggande kommersiell service där kundunderlaget är litet.

2. LANDSBYGDSSÄKRA BESLUT INNAN SERVICEN FÖRSVINNAR

Innan staten, regioner eller kommuner lägger ned viktig samhällsservice ska konsekvenserna för hela lokalsamhället bedömas. Beslut om exempelvis skolor, vård, polis, myndighetsservice och infrastruktur ska väga in restider, företagande, kompetensförsörjning, beredskap, inflyttning och planerade investeringar, inte bara kostnaden för den enskilda verksamheten.

3. BYGG VÅRDEN FÖR LÅNGA AVSTÅND

Gör Västerbottens sjukstugemodell till förebild för fler delar av norra Sverige och kombinera den med mobila vårdteam och digital vård. Där ambulansen har långt att köra ska andra samhällsresurser kunna göra insatser i väntan på ambulans. Sjukresesystemet ska ta hänsyn till att patienter i norra Sverige kan behöva resa långt och över regiongränser för att få rätt vård. Ibland kan samarbete med grannländerna ge lösningar. AI och digital teknik ska användas för att överbrygga avstånd och ge fler tillgång till specialistkompetens utan onödiga resor.

4. RUSTA VÄGARNÄR FÖR FRAMTIDEN

Prioritera underhåll och upprustning av de vägar och broar som människor, företag, vård och totalförsvaret är beroende av. E4 och andra strategiskt viktiga vägar ska rustas för de långsiktiga behoven. När vägar förstärks för totalförsvarets behov ska investeringarna så långt som möjligt också förbättra människors och företags transporter i vardagen.

Det ska också gå att köra elbil i hela norra Sverige. Utbyggnaden av laddinfrastruktur måste hålla jämna steg med elektrifieringen, även längs vägar och på orter där avstånden är långa och det kommersiella underlaget är mindre.

5. BYGG DE NORDLIGA JÄRNVÄGARNÄR SOM GYNNAR HELA SVERIGE

Färdigställ Norrbottenbanan mellan Umeå och Luleå som en sammanhängande järnväg. Säkra kapaciteten på Malmbanan och korta restiderna och öka kapaciteten på Norra stambanan och Ostkustbanan. Järnvägen är avgörande för arbetspendling, godstransporter, industrins konkurrenskraft och totalförsvaret.

Järnvägen ska inte bara knyta norra Sverige närmare södra Sverige. De öst–västliga

förbindelserna inom Sverige och vidare till Norge och Finland behöver också stärkas. Sveriges Natomedlemskap gör fungerande transportstråk mellan Atlantkusten, Sverige och Finland än viktigare.

6. SÄKRA FLYGET SOM KNYTER IHOP NORRA MED SÖDRA SVERIGE

Långa avstånd gör inrikes- och regionalflyget avgörande för människor och företag i norra Sverige. Just nu lever vi i en övergångstid när flygets klimatpåverkan fortfarande är stor men om "flygskam" tillåts undergräva trafikens lönsamhet finns det kanske inga förutsättningar kvar när det miljövänligare flyget kommer. Staten ska säkra ett fungerande nät av regionala flygplatser och återupprätta inrikesflygets turtäthet och kvalitet. Arlanda ska utvecklas som nationellt nav med goda förbindelser till hela landet. De mindre flygplatserna är också viktiga för Sveriges beredskap och ska ges bättre förutsättningar att ställa om till fossilfria bränslen och framtidens elflyg.

7. SÄKRA UPPKOPPLINGEN I HELA NORRA SVERIGE

Snabbt bredband och stabil mobiltäckning ska finnas också där avstånden är långa. Digital infrastruktur är en förutsättning för företagande, utbildning, vård och offentlig service. Att bo långt från en större stad ska inte innebära sämre möjligheter att arbeta, driva företag eller använda digitala tjänster.

Mer av värdet ska skapas i norra Sverige

Norra Sverige har starka industriföretag, stora naturresurser och en offentlig sektor som sysselsätter många. Men statistiken visar också att andelen företagare ligger under resten av Sverige. Nu måste nästa steg i utvecklingen vara fler entreprenörer, fler växande småföretag och fler innovationer. De stora investeringarna ska skapa ringar på vattnet i hela det lokala näringslivet.

Norra Sveriges tillväxt ska inte stå och falla med enstaka stora etableringar. Ett starkt näringsliv kräver fler små och medelstora företag, fler lokala underleverantörer och fler företag som växer från en idé till en stor arbetsgivare. Staten ska skapa stabila och långsiktiga förutsättningar, men det är företag och privata investeringar som ska driva utvecklingen.

1. SNABBARE TILLSTÅND FÖR INVESTERINGAR SOM SKAPAR JOBB

Norra Sverige står inför stora investeringar i industri, energi och ny teknik.

Tillståndprocesserna ska bli snabbare och mer förutsebara genom tydliga tidsgränser och bättre samverkan mellan myndigheter. Företag ska snabbare få besked utan att ge avkall på rättssäkerhet, miljöhänsyn, äganderätt eller kommunernas inflytande över markanvändningen.

2. GE KOMMUNERNA BÄTTRE STÖD VID STORA ETABLERINGAR

När stora industrietableringar eller gruvprojekt drar igång ska kommunen inte behöva samordna statens olika aktörer på egen hand. Bygg vidare på Accelerationskontoret och skapa en permanent funktion som kan hjälpa kommuner att samla berörda myndigheter och lösa hinder kring infrastruktur, elförsörjning, bostadsbyggande och kompetensförsörjning.

3. FLER IDÉER SKA BLI VÄXANDE FÖRETAG

Fler människor ska kunna gå från en idé till ett företag och från ett litet företag till en större arbetsgivare. Myndigheter ska hjälpa företag att göra rätt och onödig administration ska minska. Norra Sverige ska även bli bättre på att omvandla forskning och innovationer till växande företag. Testbäddar och innovationsupphandling ska göra det lättare att prova nya lösningar och ge innovativa företag möjlighet att få sina första kunder. När stora investeringar görs ska de också ge fler möjligheter för lokala underleverantörer och entreprenörer att växa.

4. SKAPA ETT BREDARE NÄRINGSLEV

Stora investeringar är viktiga, men långsiktig tillväxt kräver även fler små och medelstora företag i fler branscher. Ett bredare näringsliv gör lokala arbetsmarknader mindre sårbara och skapar fler vägar till arbete och företagande. Politikens uppgift är att skapa goda och långsiktiga förutsättningar för investeringar och företagande. Privata investeringar ska vara motorn i utvecklingen.

5. GÖR DEN RENA ELEN TILL EN KONKURRENSFÖRDEL

Norra Sveriges stora tillgång till ren el ska användas för att skapa tillväxt och nya jobb. Mer el behöver produceras, men elen måste också kunna nå fram till företagen som behöver den. Produktion, transmissionsnät och regionala elnät ska därför utvecklas tillsammans så att nya investeringar inte stoppas av långa väntetider på nätanslutning.

Liberalerna har i årtionden gått i spetsen för ny kärnkraft. Nu ska planerna på ny kärnkraft förverkligas genom Tidö-samarbetet. Det finns även ett intresse ifrån näringslivet att bygga små, så kallade modulära, kärnkraftverk i norra Sverige. Liberalerna ser klara fördelar med

det. Vindkraft är en del av vår energimix och Liberalerna vill se mer vindkraft där det är möjligt utifrån respekt för människors livsmiljö och natur- och försvarsvärden.

Norra Sverige ska inte bara producera mer el åt andra. Tillgången till ren och stabil el ska vara en konkurrensfördel som lockar investeringar, förädling och nya företag hit.

6. GÖR MER AV TRÄDET

Skogen är en av norra Sveriges största tillgångar och avgörande för jobb och företagande i många mindre samhällen. Trä kan bli nya byggmaterial, textilier, kemikalier, förpackningar, drivmedel och andra biobaserade produkter som ersätter fossila råvaror. Norra Sverige ska ligga i framkant när forskning om skogen blir nya produkter, företag och arbetstillfällen.

Det kräver också ett långsiktigt konkurrenskraftigt skogsbruk. Skogsägare ska ha frihet att bruka sin skog och regelbördan ska minska, samtidigt som naturvärden och biologisk mångfald värnas.

7. JA TILL GRUVOR MEN INTE ÖVERALLT

Mineralerna i norra Sverige är viktiga för jobb, klimatomställningen och Europas möjlighet att minska sitt beroende av andra delar av världen. Sverige ska skapa goda förutsättningar för nya gruvor och för mer förädling av mineraler i Sverige.

Men all gruvbrytning är inte lämplig. Liberalerna säger nej till gruvbrytning i alunskiffer och vill införa ett kommunalt veto som ger berörda kommuner möjlighet att säga nej till sådan brytning. Utvecklingen av gruvnäringen ska ske med respekt för miljön, äganderätten, samernas rättigheter och rennäringens förutsättningar.

8. "FOSSILFRIA ACCELERATIONSZONER" BÖR GENOMFÖRAS

En spännande idé för att hantera några av de problem som nämnts är att på några platser skapa zoner med maximalt goda förutsättningar för nya industrier och kringverksamheter. Stat och kommun ska hjälpa till med tillståndsprocesser och vid behov se till att de forceras. Grundläggande är att platserna ska erbjuda en god infrastruktur. Svenska kraftnät ska garantera god tillgång till el. Om det råder brist på el måste det hanteras, exempelvis genom näraliggande vindkraftparker eller modulära kärnkraftverk. Kommunikationerna måste vara goda. Det ska också finnas möjlighet att hantera avskild koldioxid. Det kan handla om mellanlager vid befintlig hamn eller vid zonens väg- och/eller järnvägsanslutning. Ännu ett alternativ är anslutning till en pipeline till en utskeppningshamn.

9. GÖR NORRA SVERIGE TILL EN STARKARE DESTINATION FÖR BESÖKARE

Norra Sveriges natur, kultur, mat, fjäll, kust och tydliga årstider ger stora möjligheter för en växande besöksnäring. Gör det enklare att investera i boenden och besöksverksamheter och luckra upp strandskyddet där exploatering kan ske utan att hota naturvärden eller orimligt påverka allmänhetens tillgång till stränder. Bättre kommunikationer inklusive fungerande flygförbindelser ska samtidigt göra det lättare för svenska och internationella besökare att nå fler delar av norra Sverige.

10. SLÅ VAKT OM KUSTFISKET OCH KUSTSJÖFARTEN

Fiskbeståndet i Östersjön ska värnas. Det industriella trålfisket bör hållas tillbaka till förmån för kustfiske från mindre båtar. En fungerande kustsjöfart minskar trycket på vägar och järnvägar och främjar utvecklingen i skärgårdar och kustområden.

